

Závodský, Artur

Alois Sivek odešel

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1972, vol. 21, iss. D19, pp. 183-184

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/107546>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

туру. Začal bravurním překladem Švejka, jímž se tato kniha dostala do povědomí čtenářské obce nejen ruské, nýbrž jejím prostřednictvím i jinojazyčně (jen v SSSR vyšlo přes patnáct různých edicí Švejka od r. 1929), pokračoval přes překlady nebo redakce výborů z Erbena, Jiráska a Tyla až k souboru slovanských a slovanských pohádek. České a slovenské literatuře věnoval Bogatyrev také bibliografický přehled, stejně tak dílu Jaroslava Haška. Neustálý zájem projevoval Bogatyrev o styky českých a slovenských spisovatelů i kulturních pracovníků s ruským prostředím a o vlivy české v ruských dílech (*Puškin u zapadnyh i južnyh Slavjan*, Voroněž 1958).

Rada vědeckých plánů Petra Grigorjeviče Bogatyreva se již uskutečnila. Zemřel v Moskvě 18. srpna 1971. Zůstal však jeho příklad neutuchajícího pracovního úsilí, odvahy vždy znovu promýšlet již zdánlivě vyřešené problémy a nacházet řešení v kombinaci různých metodologických přístupů i v kombinaci výsledků různých vědních oborů. Tím se Bogatyrevovi zdařilo získat komplexní obraz o řadě jevů jak v synchronickém, tak v genetickém pohledu a dále rozvíjet odkaz předních vědců ruské i české literární historie, teatrologie a etnografie. Jeho práce bude dále, jak zdůraznily ve svém nekrologu sekretariát moskevské organizace Svazu spisovatelů a vědecká rada filosofické fakulty Lomonosovovy university, pokračovat v činnosti jeho žáků.

Bohuslav Beneš

ALOIS SIVEK ODEŠEL

Dne 12. října přišla z Havířova smutná zpráva, že v tamní nemocnici zemřel po ročním utrpení dr. Alois Sivek, CSc., mimoř. profesor české literatury na pedagogické fakultě v Ostravě.

Sivek pocházel z Těšínska — narodil se 10. února 1920 v Dolní Suché (okres Karviná). Vzešel z hornické rodiny. Obojí tato skutečnost do značné míry určila směr jeho budoucí mnohostranné činnosti. Roku 1938 maturoval na reformním reálném gymnasiu v Českém Těšíně a zapsal se na filosofickou fakultu v Brně (obor: čeština — němčina). Okupace přerušila jeho studium a donutila ho, aby pracoval jako úředník v Olomouci a v Ostravě. Ihned po osvobození vrátil se Sivek do Brna, kde studium r. 1946 dokončil. Doktorátu dosáhl r. 1950.

Od r. 1946 věnoval se Alois Sivek pedagogické práci na různých typech škol: v letech 1946—1950 jako učitel na gymnasiu v Českém Těšíně; téměř dvě léta (do února 1952) působil jako lektor českého jazyka a literatury na universitě v Poznani. Po krátké epizodě na vyšší průmyslové škole v Karvině přešel do Orlové na pedagogické gymnasium pro národní školy, jež pak rok vedl jako ředitel. 1. října 1953 nastoupil jako asistent na vyšší pedagogickou školu do Opavy, kde se postupem doby stal vedoucím katedry slovanské filologie, proděkanem a docentem české literatury. V letech 1958—1961 působil jako docent a vedoucí katedry českého jazyka a literatury na filosofické fakultě Palackého university v Olomouci; zde zastával také funkci proděkana. Od r. 1961 učil Sivek na pedagogické fakultě v Ostravě. R. 1968 byl jmenován mimořádným profesorem a po šest let (1964—1970) řídil tuto školu jako děkan.

Sivek byl šťastně disponován pro práci pedagogickou. Měl pozorný, vpravdě humánní přístup k lidem, dovedl se ponořit do psychy studentů, spojoval laskavost s náročností, pedagogické umění s vědeckou erudiicí. Své organizační schopnosti uplatnil při vytváření vysokého pedagogického školství na Ostravsku.

Vědeckou činnost Aloise Sivka rozhodujícím způsobem v Brně ovlivnil jeho učitel prof. Frank Wollman, literární vědec a divadelní vědec širokého záběru (zejména v kultuře slovanských národů) i znalec lidové slovesnosti. Jako folklorista přihlásil se Sivek k Wollmanovi studií *Některé slezské varianty látky o spícím vojsku* (ve sborníku Franku Wollmanovi k sedmdesátinám, 1958). K nejvýznamnějším Sivkovým statím z oblasti folkloristiky patří tyto: *Motiv pokladů v krajové literatuře a v ústních tradicích slezského lidu* (Slezský sborník, 1948), *Pověst o černé kněžně v literatuře a v ústních tradicích slezského lidu* (Slezský sborník, 1955), *Na okraj slezské lidové pověsti o vojscích čantorijských* (Katalog Výstavy Těšínska, 1955), *K některým otázkám třidnosti ústní slovesnosti* (Václavkova Olomouc 1960). Zvláštní pozornost věnoval Sivek problematice zbojnické, jak se reflektovala v lidové slovesnosti, v literatuře a v umění. Po statích *K otázce některých osobních vlastností zbojnického hrdiny* (Slezský sborník, 1956) a *Zbojnické tradice ve slezské oblasti* (Radostná země, 1956) vyvrcholilo tu jeho bádání dvěma knihami o slezském zbojníku Ondrášovi: *Ondráš z Janovic*

(Slezský ústav v Opavě, 1958) a *Zbojník Ondráš a ondrášovské tradice v slovesnosti slezské oblasti* (Naše vojsko, Praha 1959). První je zevrubná monografie, jakýsi pandán k Melicherčíkové knize o Janošikovi, druhá zpracovává touž látku populárněvědným způsobem. Sivek vyšel z historického pozadí vzniku ondrášovské tradice, osvětlil sociální poměry za feudalismu, které vyvolaly vznik zbojnictví i rozkvět folklóru s tímto tématem, a pak rozebral písně, pověsti, vypravovánky, dramata, malby, sochařské práce, hudební skladby v kultuře české i polské. Posléze připojil rozsáhlé materiále a příslušnou bibliografii.

Osobitý úsek Sívkova zájmu o slovesný folklór představují studie obírající se folklórem hornickým (Hornické tradice — Slezský sborník, 1949; Hornické tradice a vypravování ze Suché — Radostná země, 1951; K charakteru hornického prostředí a vyprávěče — Radostná země, 1951), které navázaly na předchozí práce spisovatele Karla Handzla a podnítlý též k činnosti další sběratele a badatele.

Literárněhistorický zájem Sívka se soustředil především ke dvěma významným umělcům Slezska: k Petru Bezručovi a k Vojtěchu Martínkovi. Z Bezručova díla zabýval se Sivek poémmou *Stužkonoska modrá* (poprvé r. 1955, podruhé r. 1958); osvětlil zejména okolnosti, které vedly ke zrodu této básně. Přípravou prací k pozdějším edicím *Stužkonosky modré* byly Poznámky k textovým změnám v Bezručově *Stužkonosce modré* (Slezský sborník, 1954). Roku 1958 vydal Sivek Slezské písně pro školské potřeby. Ze zájmu o Bezručě a jeho přátele vzešla edice *Dopisy Otakara Bystřiny Petru Bezručovi (1912—1931)* — vydal *Vlastivědný ústav v Novém Jičíně* r. 1967. O Vojtěchu Martínkovi zamýšlel Sivek vytvořit knižní monografii. Přípravnými pracemi k ní byly edice spisovatelových pohádek (1957, 1958, výbor 1965), studie o nich (Slezský sborník, 1960) a edice výboru z Martínkova díla (selská trilogie; Větévky jalovcové aj.). Vzájemnou korespondenci Viléma Závady a Vojtěcha Martínka stačil Sivek ještě připravit k vydání.

Z jiných literárněhistorických prací Sívkových sluší se připomenout pojednání o stycích J. V. Friče s polskou emigrací (Slezský sborník, 1953) a článek K pobytu Julia Fučíka v Lískovci (sborník Dělnické hnutí na Ostravsku, 1957).

Svůj význam uchovají si Sívkovy práce věnované literárněvědné regionalistice (Literární život Nového Jičína — ve Čtení o Novém Jičíně, 1963; Brušperská trojka a ti druzí — ve sborníku Brušperk — město nikoli nejmenší, 1969; Obrys literárního života Ostravska v letech 1918—1966, in: Ostrava 5, 1969).

Sivek sledoval také polské písemnictví, především z okruhu Těšínska. Vydal Bibliografii polských sílesiak (na 2. a 3. díle s ním spolupracovali Andělín Grobelný a Milan Kudělka) a připravil edici *Bajki śląskie* (1962).

Současného literárního a uměleckého ruchu zúčastnil se Sivek jako předseda redakční rady *Červeného květu*, jako předseda ediční rady nakladatelství Profil, jako referent na Bezručových Opavách, jako člen vědecké rady Památníku Petra Bezručě, člen redakční rady Slezského sborníku, Radostné země, jako neúnavný recenzent a popularizátor spisovatelů ostravského regionu. Svým pedagogickým, osvětovým a popularizačním úsilím jako by navázal na široce rozvětvenou činnost svého předchůdce a vzoru Vojtěcha Martínka.

Osobně čestný, pro každou dobrou věc zapálený, neúnavný pracovník a přítel spisovatelů i umělců (Ferdiš Duša, Valentin Držkovic, Vilém Závada aj.) získal si Sivek svou bezprostředností a svým smyslem pro humor mnoho přátel. Snad nikomu nezpůsobil bolest. Až teprve svým předčasným odchodem.

Artur Závodský

ŠEDESÁTINY JOSEFA HRABÁKA

Bibliografie díla Josefa Hrabáka, vydaná v roce 1972, obsahuje 1062 prací, jež otiskl do roku 1971 (z toho 20 knižních publikací, řadu vysokoškolských skript, osm kritických edic, více než 300 významných studií v našem i zahraničním tisku), už zdaleka není úplná; další knihy i časopisecké stati vydané v roce 1972 (např. *Rukověť dějin literatury*) nebo odevzdané do tisku (*Poetika*) svědčí o neutuchající tvůrčí vědecké aktivitě tohoto autora. Vzhledem k šíři problematiky, do níž Josef Hrabák zasahuje a která je v našem odborném literárněvědném světě vzácná (teorie literatury, zvl. versologie, historie literatury od nejstarších dob po přítomnost, literární kritika), a vzhledem k významnosti podnětů, které prof. Hrabák neustále přináší, není možné v tomto informativním přehledu postihnout hlouběji jeho mnohostrannou činnost. Proto odkazujeme na podrobnější hodnocení jeho díla, obsažené